

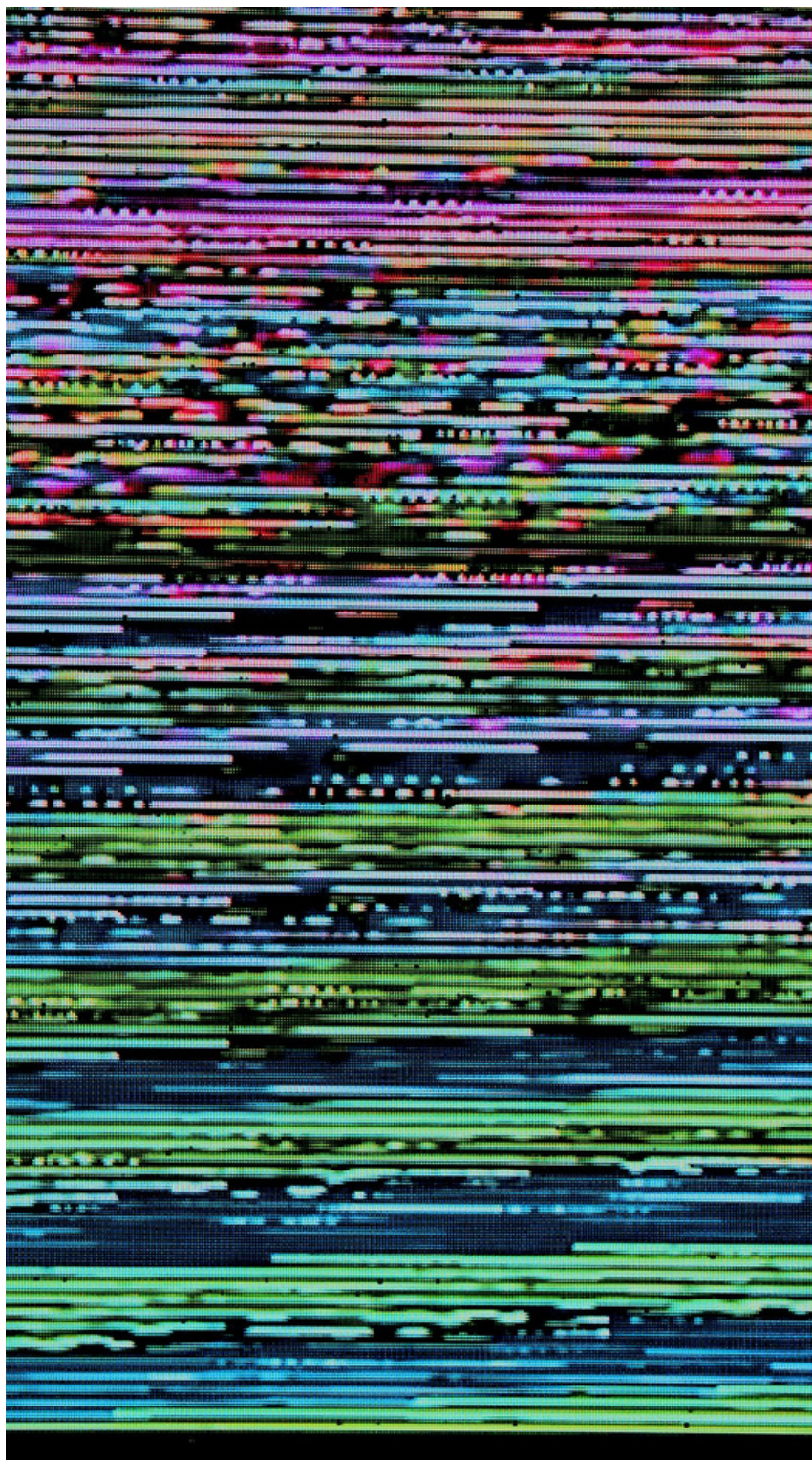

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

15. april 2022

št. 15/2022

UVODNIK

DOGODKI

POROČILO

ZA MIR

MEDNARODNI PEN

PREKLIC KULTURE - DANES RUSKE, JUTRI KATERE?

Preklic kulture ali po angleško cancel culture je nekaj strašnega. Je trenutek in odločitev, ko politika vojnih zločincev zasenči lepoto ustvarjalcev ter prevpije čudovite pozive k višjemu, k umetnosti, h književnosti, ki je brezčasna.

Vojni zločini Putinove vojske v Ukrajini so po vsem svetu umetniško publiko spodbudili k bojkotu ruske umetnosti. Poziv, naj se tudi sami ruski umetniki izrečejo, ali so za predsednikov kleptokratski režim ali proti, lahko za naše sodruge v Rusiji pomeni odločitev med svobodo in ječo, med življenjem in smrtjo. Obsodbo režima in grozovite vojne v Ukrajini si lahko privoščijo le tisti ruski književniki in književnice, ki živijo v tujini, izven Rusije. Lahko obsojamo molk vseh ostalih za rusko mejo, ki bo verjetno kmalu nova železna zavesa, a v teh obsodbah se domislimo časov, ko smo tudi v Sloveniji poznali določene tabuje in bi se vsak, ki bi si upal kritizirati maršala, brž znašel na Golem otoku ali v kateri drugi ječi.

V začetku tedna smo se trije člani Slovenskega PEN-a, Monika Žagar, naša predstavnica v odboru Pisatelji za mir, Aljaž Koprivnikar, naš predstavnik v Odboru za prevajalce in prevajalske pravice in jaz, udeležili dvodnevne spletne sestanke z naslovom Svoboda pod streli: pisatelji na fronti mednarodnega odbora Pisatelji v zaporu, ki ga vodi mjanmarska književnica in tudi sama nekdanja zapornica vojaške hunte Ma Thida.

Nedvomno je udeležence zelo ganil nagovor podpredsednika ukrajinskega PEN-a Ostapa Slyvynskega, v katerega so bili vključeni posnetki pisateljev in pisateljic, ki so pero zamenjali za puško. Za film smo prosili Mednarodni PEN, da ga bomo predvajali na Blejskem srečanju. Ko je spregovoril ruski pisatelj Mihail Šiškin in v imenu poštenih Rusov prosil Ukrajince odpuščanja, je Zoom sestanek onemel. Bil je zgovoren trenutek ganotja in tišine.

Kako naj vzamemo – prekličemo besedo čudovitemu romanopiscu, ki je zapustil domovino, ker ni odobral režima? Je preklic kulture res prava pot v demokracijo, rusko ali našo? Šiškinov govor je bil, kot bi brali roman. (Menda je tako govoril tudi naš Ivan Cankar.) Šiškin je obsodil Ruski center PEN, center nekdanjih oporečnikov komunizma, ki so se že pred časom prodali režimu in na svoji spletni strani podprli "vojaško operacijo", katere namen je »izruvati drevo, ki ga je pred desetletji v Ukrajini zasadil Adolf Hitler.« Poleg tega centra imamo v Rusiji tudi Moskovski PEN in PEN St. Petersburg, ki sta kritična, a v danih razmerah obsojena na molk. Tudi utišanje njihovih glasov je preklic kulture, preklic želje po ustvarjalnosti in normalnemu življenju v demokraciji. In prav ta preklic kulture umetnike in ljubitelje umetnosti, poriva v naročje avtokrata, ki elokventno razglaša, da je moral ubiti tisoče ukrajinskih starcev, žensk in otrok, ker sta Rusijo Zahod in Ukrajina ogrožala. Mu daje preklic kulture dodatno orožje v boju za oblast?

Ko odpovedujejo koncerte Čajkovskega, Šostakoviča, Rahmanina in literarne posvete o Dostojevskem, moramo vsi pisatelji in pisateljice začutiti bolečino. Saj kar se danes dogaja našim ruskim prijateljem, se bo lahko jutri tudi nam. Vojna je grozota, ki jo moramo obsoditi, a le umetniško delo nas lahko naredi človeške, sočutne, prijateljske. Zato si dnevno prizadevam, da bomo imeli na Bledu ruske, beloruske in ukrajinske pisatelje in pisateljice, ki bodo v visoki pesmi književnosti našli svet brez meja.

V mojih očeh je preklic kulture oblika cenzure, ki je večkrat usmerjena ravno proti tistim ustvarjalcem, ki si najbolj prizadevajo za človečnost. Kako pa preklic kulture vidite vi, dragi člani in članice?

Preklic kulture in obsodba vojne sta dve stvari. Združenje PEN je kot prva mednarodna organizacija leta 1933 v Dubrovniku obsodila nacizem, leta 1993 srbsko agresijo na Hrvaško in Bosno in letos rusko agresijo na Ukrajino. Kot v časih blokofske delitve, bo tudi letos naše srečanje na Bledu oaza miru. **In skupaj bomo delali za mir tako dolgo, dokler ne bo ves svet Bled.**

Lepe velikonočne praznike vam želim.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

NAJ SLOVENŠČINA ODMEVA

20. apr. 19:00

Dr. Marijan Dovič in dr. Vesna Mikolič

V sodelovanju z Odsekom za slovenski jezik pri Slovenski matici

Dr. Marijan Dovič: Slovensko pesništvo 19. stoletja in gore: rojstvo mitskega kraja iz duha poezije

Predavatelj bo predstavil slovensko posvetno poezijo 19. stoletja in njen odnos do gorskega sveta. Pokazal bo, da sta že Žiga Zois in Valentin Vodnik zaslutila nacionalni in pesniški potencial Triglavskega pogorja z Bohinjem in Savico. Kratek pregled tega obdobja razkriva, kako je slovenska poezija od Vodnika mimo Prešerna do Gregorčiča opazno prispevala k preoblikovanju gora v mitski kraj slovenstva. Triglav pa je, kot v pesmi mladega mariborskega duhovnika Matija Zemljiča, ki jo je uglasbil dovški župnik Jakob Aljaž, ob koncu stoletja postal Slovencev »dom«.

Dr. Vesna Mikolič: Ključne besede – ključ do Cankarjevih del

Izhodišče novega branja Cankarjevih del in sploh vseh zahtevnejših literarnih besedil je predpostavka, da je vsako umetniško govorico treba razumeti, kot moramo razumeti vsak jezik, ki ga želimo uporabljati. Na predavanju bodo predstavljene nekatere Cankarjeve ključne besede, ki se v velikem delu pokrivajo s ključnimi besedami slovenske kulture. Ivan Cankar je namreč znal najti prav tiste besede, ki do potankosti izrazijo slovenski nacionalni značaj, obenem pa je prav z njimi vplival nanj. Tako kot je Shakespeare povzemal angleškega duha in ga soustvarjal, tako je Cankar počel s slovensko kulturo.

POGOVORI O ČLOVEČNOSTI IN DRUŽBI PRIHODNOSTI ZA VSE

Na voljo je posnetek POGOVOROV O ČLOVEČNOSTI IN DRUŽBI PRIHODNOSTI ZA VSE

Upravljanje krize in odgovornost za zlorabe v kriznih razmerah, - pogovor, ki je potekal v HIši EU, 14. 4. 2022.

Sodelovali so: zasl. prof. dr. Albin Igličar, Anica Mikuš Kos, Tanja Tuma, dr. Robert Šumi, dr. Vasilka Sancin, mag. Bećir Kečanović, dr. Vid Jakulin, dr. Ninna Kozorog, dr. Miha Šepec in dr. Vid Jakulin

o

[VIDEO](#)

SOOČENJE KULTURE IN UMETNOSTI

Na voljo je posnetek soočanja na temo kulture in umetnosti, ki ga je 11. aprila 2022 v Katedrali Kina Šiška vodila Ksenija Horvat in na katerem so sodelovali Jerca Korče (Lista Marjana Šarca), Mag. Gorazd Knific (Piratska stranka), Dr. Asta Vrečko (Levici), Zlatan Ćordić (Naša prihodnost in Dobra država), Klemen Belhara (Vesna – zelena stranka), Dejan Prešiček (Socialni demokrati), Mag. Branislav Rajić (Stranka Alenke Bratušek), Dejan Podgoršek (Naša dežela), Tamara Vonta (Gibanje Svoboda), Marko Balažic (Povežimo Slovenijo) in Esmeralda Vidmar (Za ljudstvo Slovenije).

Nataša Pirc Musar, Vesna Mikolič, Tone Peršak in Bojan Grobovšek, Debatni večer PEN, april 2022

SOVRAŽNI GOVOR - BOLEZEN DANAŠNJEGA ČASA

"Sprašujem se, v kolikšni meri učitelji v šolah otrokom razlagajo, da Krpanova mizoginija, pomanjkanje manir, egoizem ipd. niso pozitivne vrednote in da jih res ne velja posnemati; da je povest o Krpanu potrebno razumeti v določenem času in prostoru.

S tem pa smo že pri šoli, ki je med institucijami najbolj poklicana za to, da že mlade rodove vzgaja, da vedo, kaj je surovi, sovražni govor in zakaj je to negativni pojav. To pa je seveda nekaj, kar zahteva humanistično usposobljenost učiteljev."

- Bojan Grobovšek, april 2022

Lado Ambrožič in Gregor Jagodič, predstavitev knjige Spotikanja, april 2022

SPOTIKANJA

“Televizija, ta večni predmet poželenja vsakokratne oblasti, ki omogoča promocijo, zmago na volitvah in popularnost. In sem ter tja, na srečo, tudi pribijanje na križ, volilni poraz in sramoto”.

- Lado Ambrožič Spotikanja, založba Buča, 2022

MONIKA ŽAGAR

POROČILO: SREČANJE MEDNARODNIH ODBOROV PISATELJEV V ZAPORU

Svoboda pod streli Pisatelji in pisateljice v prvi bojni črti

Slovenski udeleženci: Aljaž Koprivnikar, Tanja Tuma in Monika Žagar

11.april 2022

Po uvodnih besedah organizatorjev je srečanje odprla tradicionalna in simbolna poklonitev praznemu stolu, tokrat v spomin ubite ukrajinske kulturne delavke Oleksandre Kuvšinove, ki je bila ubita kot novinarka in asistentka ekipe FoxNews, 14. marca v bližini Kijeva, skupaj z novinarjem Pierrom Zakrzewskim. Tako je ruska agresija nad Ukrajino zaznamovala tudi naše srečanje.

Nato je predsednica upravnega odbora WiPC, Ma Thida predstavila glavne točke strateškega načrta za nadaljnje delovanje in ojačanje vidnosti in vitalnosti posameznih odborov po vsem svetu. Od lanskoletnega jesenskega srečanja, ki je ravno tako potekalo po Zoom-u, je z novim upravnim odborom načrtala tematske in kronološke fokuse in strateške mejnike za delovanje upravnega odbora in vseh drugih odborov za leta 2020-2023.

Dokument, dolg 35 strani, smo sicer delegati dobili v vednost že pred srečanjem, v njem je tudi analiza dobrih in šibkih strani delovanja odborov ter glavne težave, s katerimi se odbori srečujejo.

Ma Thida je precej podrobno predstavila glavne smernice delovanja in predvsem izzive za odbore WiPC. Na kratko so največji izzivi naslednji: 1) porast avtoritarnih režimov po svetu, in s tem rast omejevanj in zatiranja osnovnih pravic do svobode izražanja, zbiranja in kritičnega mišljenja z namenom ohranjanja svoje oblasti. 2) pravno preganjanje novinarjev in pisateljev, 3) protiteroristični zakoni, 4) izigravanje vladavine prava, kot so na primer finančna podhranjenost kritičnih medijev, nadlegovanje s troli, 5) cenzura spletnih novic 6) omejevanje svobodnih medijev, 7) izrabljanje kovidne pandemije z uvajanje restriktivnih zakonov.

Sledila je kratka razprava, nato pa je bil sprejet sklep, da bo upravni odbor zbiral pripombe in predloge h glavnemu dokumentu do 15. maja.

Ma Thide je večkrat podčrtala samostojnost in kreativnost lokalnih odborov, ki naj bi delovali glede na lokalne značilnosti, se obenem povezovali v regiji in seveda tudi širše. Obenem je predstavila konkretno okvirno strategijo dni, posvečenih pisateljem in vsestranskim ustvarjalcem, ki so bili onemogočeni ali ubiti zaradi svojega izražanja nestrinjanja z vladajočim režimom. Namen je povezovanje svetovnih odborov preko aktivnosti, ki bi ob teh dneh usklajeno potekale po vsem svetu.

V ilustracijo naj povem, da bo prvi dan s tega kronološkega seznama že "obstoječi" 15. november, ki že zdaj obeležuje Pisatelje v zaporu in ki smo ga lani v Slovenskem PEN-u počastili tudi mi s predstavitvijo najbolj eklatantnih primerov nasilja nad pisatelji. Nekateri od njih so v zaporu že vrsto let in včasih se sploh ne ve, ali so še živi. Izbor pisateljev naredi vsako leto Mednarodni Pen iz svoje publikacije primerov (Case list) nasilja nad kulturnimi delavci po vsem svetu.

Pripombe na predloženi dokument bi v končni obliki, po dodatnih opombah in v prečiščeni obliki sprejeli delegati na kongresu WiPC septembra v Uppsali.

Sledila so triminutna poročila posameznih odborov, od afriških do južnoameriških do evropskih, v katerih je bilo zanimivo opazovati pristope k dnevnim aktivnostim odborov, pa tudi stične točke, ki povezujejo aktivnosti Pen-ovih centrov po svetu. Pretresljivo je bilo uvodno poročilo Ostapa Slivinskega, predstavnika ukrajinskega Pena, ki je podal natančno stanje na terenu od začetka ruske agresije na suvereno državo. Naštel je število ubitih kulturnih delavcev in število tistih, ki so bili prav zaradi svoje artikuliranosti ugrabljeni, izgnani ali mučeni in izpuščeni. Oznaka Press, je po njegovih besedah smrtonosna, saj ruska vojska izvaja sistematično nasilje nad novinarji in aktivisti.

V nadaljnjih poročilih je bil videti precejšen razpon aktivnosti (pisanje pisem državnikom za izpustitev določene zapornice ali zapornika, pisanje pisem zaprtim ali njihovim družinam, obiski v zaporih, objavljanje in opozarjanje v medijih na najhujše primere, prevajanje tekstov zaradi katerih so pisatelji in pisateljice zaprti ali so jih napisali v zaporu, organiziranje javnih branj, predstavitve na radiu in druge) odvisno od številčnosti članov odbora, njihove pripravljenosti za organiziranje dogodkov, pa tudi od finančnega stanja odbora in seveda naklonjenosti matične države. Kratka razprava je pokazala tudi na nujnost financiranja s strani Mednarodnega Pen-a podhranjenih odborov v državah, kjer so videni kot sovražniki oblasti. Ostalo je odprto vprašanje, kako se bo na novo določilo sodelovanje med Mednarodnim PEom in Icorn-om, ki je v zadnjem desetletju uspešno nudil zatočišče številnim preganjanim pisateljicam in pisateljem.

POVEZAVE:

JAVNI PANEL #1 :SVOBODA POD STRELI: AFGANISTAN, UGANDA, IRAN in RUSIJA

JAVNI PANEL št. 2: PISATELJI V PRVI BOJNI LINIJI: BELORUSIJA, MJANMAR in KUBA

META KUŠAR

Serenissima

Odkrila sem pregreto maso poganskih bogov. Eden me je stisnil k zidu, drugi so vanjo metali oblike, da so se talile s srebrom. Ko sem se pognala k zlatu, je smrt zagodrnjala. Hoče, da vidim dlje?

Sablje so bile na meni. Smrt jih je odrinila. Videla sem ljubezen. Vreli pelin je izginil in zagledala sem vijolično seme, ki v rovu na praproti ždi. Videla potomce morilcev, ki se v gondoli prerodijo. Jezik je

eden. Iz belega molka oživi belo zemljo. Tudi slavec ga govori v kraljevski krošnji, da belo bukev v beli noči okrepi. Jezik leti. Jaz z njim. Si upam povedati, kaj tuhtam pod tristoletnim kalabreškim borom?

Pod katerim je Johann sanjal Fausta. V Padovi so celi rodovi skrbeli zanj. V Santa Maria della Salute se je vrtel okoli zlate osi in Mefisto okoli njegove. Kupola je prekrila oba. Kdo ruva drevesa? Kdo nas ruva?

Ko počí prva nebeška torzija, arhitekt navdih porine v Herodovo palačo. Vladarju, ki opazuje zločine pripeljejo črno gondolo! Ko bo stopil vanjo, bo od strahu umrl. Niti njegova vladarska mati ga ne bo mogla rešiti.

Tudi smrt ga ne bo mogla rešiti. Sel ga bo. Z dišečim lesom ozdravil. Pod borovo krošnjo postane človek neumrljivi osliček. Nekega dne vsemu vladaš. A še klobuk postrani nosiš?

Dialogues on War / Діалоги про війну

Online-event in English

3 PM Kyiv time
1 PM London time

April 8, 2022

Live broadcast
on Facebook pages of

- PEN Ukraine
- PEN International
- Ukrainian Institute
- Ukrainian Institute London
- HURI

Volodymyr Yermolenko,
philosopher, journalist

Peter Pomerantsev,
journalist, author

DIALOGI O VOJNI

Na voljo je nova epizoda pogovorov #DialoguesOnWar.

Govorca:

-- Volodymyr Yermolenko, filozof in novinar
– Peter Pomerantsev, novinar

[POVEZAVA](#)

INDIJA: Vlada v okviru nenehnega zatiranja svobode izražanja vse pogosteje omejuje potovanja

Aakar Patel in Rana Ayyub

Mednarodni PEN je prejel poročila, da so indijske oblasti pisatelju in borcu za človekove pravice Aakarju Patelu skušale samovoljno preprečiti potovanje v ZDA ter s tem kršiti njegovo pravico do svobode izražanja in gibanja. Ta zaskrbljujoči dogodek je najnovejši primer samovoljne uporabe omejitev potovanja proti pisateljem, novinarjem in aktivistom, ki kritizirajo indijsko vlado.

Aakar Patel bi moral 6. aprila 2022 iz Indije odleteti v ZDA, kjer naj bi govoril na več akademskih konferencah o temah, med drugim o napadih na civilno družbo v Indiji in uporabi družbenih medijev kot orodja za družbene in politične spremembe. Ko pa se je na letališču v Bangaloreju poskušal vkrcati na letalo, so mu organi za priseljevanje preprečili potovanje, pri čemer so se sklicevali na okrožnico o opazovanju, ki jo je izdal vladni Centralni preiskovalni urad (CBI). Sodišče v Delhiju je 7. aprila posredovalo in CBI naložilo naj umakne navodilo za preiskavo proti Patelu, s čimer mu je omogočilo neovirano potovanje.

"Prizadevanja indijske vlade, da bi Patelu in Ayyubi preprečila potovanje in govorjenje o vprašanih javnega interesa, so zelo problematično dejanje cenzure, ki spodkopava svobodno izmenjavo idej, od katere imajo koristi vse družbe. Indijske oblasti morajo prenehati z rutinskimi napadi na pisatelje, novinarje in druge javne intelektualce, ki mirno pozivajo k človekovim pravicam, pravičnosti in odgovornosti - vrednotam, ki so v interesu vsake demokracije," je dejala Ma Thida, predsednica odbora Mednarodnega PEN za pisatelje v zaporu.

Čeprav CBI sprva ni želel javno komentirati razlogov zaradi katerih je sprva poskušal omejiti Patelova potovanja izven Indije, ga je CBI obvestil, da je LOC posledica drugega sodnega postopka, ki poteka proti njemu v zvezi z njegovimi vlogami nekdanjega vodje in sedanjega predsednika upravnega odbora Amnesty International India. Organizacija za človekove pravice je bila septembra 2020 prisiljena prenehati delovati po kampanji ustrahovanja, ki jo je organizirala indijska vlada in ki je vključevala številne racije, kampanjo blatenja in zamrznitev bančnih računov Amnesty International Indija.

Patel je poleg svojega predanega dela v podporo človekovim pravicam tudi avtor in novinar. Njegova zadnja knjiga, *Price of the Modi Years*, je izšla leta 2021 in kritično obravnava delovanje indijske vlade od izvolitve Narendre Modija za predsednika vlade leta 2014. Leta 2020 je izdal knjigo *Our Hindu Rashtra* (Naša hindujska raštra), v kateri opisuje vzpon hindujskega večinskega nacionalizma v Indiji in kako se je ta pospešil pod Modijevo vlado.

CBI poskuša Patelu preprečiti potovanje v ZDA le teden dni po tem, ko so avtorici in preiskovalni novinarki Rani Ayyub začasno preprečili potovanje v Evropo, kjer naj bi imela govore o ustrahovanju novinarjev in trenutnem stanju indijske demokracije. Višje sodišče v Delhiju je šest dni po izdaji prepovedi potovanja odpravilo omejitev in ji dovolilo potovanje pod strogimi pogoji, vključno s tem, da mora vladnim agencijam, ki jo preganjajo, posredovati načrt potovanja in kontaktne podatke.

V Ayyubinem primeru je prepoved vstopa v državo del ciljno usmerjene kampanje proti njej, ki se je končala z grožnjami s smrtjo, izmišljenimi obtožbami in drugimi oblikami sodnega nadlegovanja.

Vse pogostejša uporaba omejitev potovanja s strani vladnih agencij proti pisateljem, novinarjem in aktivistom za človekove pravice je najnovejši primer nenehnega zatiranja svobode izražanja s strani indijske vlade po vsej državi. Številni drugi, med njimi Hany Babu in Anand Teltumbde, ostajajo v priporu. Pesnik Varavara Rao je še vedno v postopku, medtem ko je na pogojni zdravniški izpustitvi in mu v primeru obsodbe grozi smrtna kazen.

Mednarodni PEN poziva indijsko vlado, naj nemudoma preneha z načrtnim nadlegovanjem pisateljev, novinarjev in vladnih kritikov ter nemudoma in brezpogojno izpusti vse zapornike, priprte zaradi mirnega uveljavljanja pravice do svobode izražanja.

[PEN INT](#)

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 15/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: april 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Michael Dziedzic